

Krimp: een niet te keren trend, maar geen ramp

In demografische kringen is al betrekkelijk lang bekend dat de krimp in een aantal perifere gebieden in Nederland eraan zat te komen. Midden jaren negentig was dat al het geval. Professor Leo van Wissen herinnert zich dat de vooruitzichten die er toen al waren nauwelijks stof deden opwaaien. Dat veranderde pas een kleine tien jaar later. Van Wissen: 'Begin deze eeuw nam de bewustwording toe. Een rapport van Wim Derks, econoom en onderzoeker verbonden aan de Universiteit van Maastricht, heeft de steen in de vijver gegooit. In dat rapport stonden regionale prognoses opgenomen. Toen realiseerden voor het eerst veel meer mensen zich dat het in sommige delen van Nederland hard gaat krimpen.'

door Marcel Migo

Professor Leo van Wissen is economisch demograaf aan de Universiteit Groningen en directeur van het Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut KNAW-NIDI te Den Haag. 'Eerst werd het verschijnsel krimp genegeerd, of zelfs ontkend, maar dat is geleidelijk aan wel veranderd.' Kun je zeggen dat er nu sprake is van een soort overreactie? Van Wissen: 'Ten dele misschien wel. Krimp hoeft geen enorm probleem te zijn, op veel plekken kun je er prima mee omgaan. Het wordt pas ernstig als het te lang ontkend wordt of als de verkeerde dingen worden gedaan. Sommige politici zijn heel lang in een reflex geschoten van "bouwen, bouwen, bouwen". Die neiging bestaat nog altijd. "Ik ben geen krimpburgemeester", roepen sommige burgemeesters stoer. Het is naar mijn mening verstandig krimp te erkennen als een blijvend probleem.'

Weinig bekend is dat het migratiesaldo van de Randstad naar Oost-Groningen positief is

Zijn bijvoorbeeld wervingscampagnes om nieuwe bewoners te trekken dan eigenlijk wel zinvol? 'Tot op zekere hoogte wel, omdat elke nieuwe inwoner in sommige gebieden echt telt. Maar je moet je wel realiseren dat ze de trend niet zullen keren. Weinig bekend is dat het migratiesaldo van de Randstad naar Oost-Groningen positief is. Die trek vanuit de Randstad vindt dus al plaats. Alleen andere factoren, zoals vergrijzing, wegtrekken jongeren en kleinere gezinnen zijn sterker.' Er zijn in het buitenland wel voorbeelden bekend van gebieden die te maken hadden met krimp en dat vrij recent hebben kunnen ombuigen, maar dat had stevast externe factoren als oorzaak. Van Wissen: 'Zo'n externe factor zou in Nederland bijvoorbeeld de verdere ontwikkeling van Brainport Eindhoven kunnen zijn. Dat kan – indirect – gunstig doorwerken voor delen van Limburg, doordat daar meer mensen zich zullen gaan vestigen.'

Lokaal probleem

Van Wissen: 'Krimp is in Nederland een lokaal probleem, in veel andere Europese landen, waaronder Duitsland, speelt het op veel grotere schaal.' Wel is het zo dat krimp op microniveau wel breder speelt. 'Ook binnen gemeenten zie je vaak dat sommige kernen groeien, terwijl andere juist minder inwoners krijgen. Ouderen die behoefte krijgen aan meer voorzieningen besluiten vaker om naar het "hoofddorp" in hun gemeente te trekken.' Provincies kunnen ook een heel gemêleerd beeld geven. 'Neem weer Groningen als voorbeeld. De provincie als geheel blijft groeien, terwijl het oostelijke deel van die provincie kampt met vrij forse structurele krimp.'

De krimpgebieden in Nederland bevinden zich aan de randen van het land, 'ver weg' van de Randstad, maar vaak ook dicht bij verstedelijkte gebieden aan de andere kant van de grens. Ligt daar dan toch niet een enorme groeipotentie? Van Wissen: 'Ten dele is dat juist. Voor Zuid-Limburg geldt dat bijvoorbeeld voor de belangrijke stad Aken en in Zeeuwsch-Vlaanderen geldt het voor de nabijheid van steden als Brugge, Gent en Antwerpen. Als het in de toekomst gemakkelijker wordt over de grens te werken of te wonen, dan zullen er misschien meer Duitsers of Fransen in Limburg gaan wonen en meer Vlamingen in Zeeuwsch-Vlaanderen. Zeker is dat natuurlijk niet. Er spelen daarnaast natuurlijk ook nog andere factoren een rol, zoals de cultuurverschillen.'

Het ziet er op dit moment naar uit dat de Nederlandse bevolking als geheel nog een aantal decennia zal groeien. De plaatsen waar dat nu al niet gebeurt, zouden wat Van Wissen betreft niet moeten proberen die (lokale) trend te keren. Van Wissen: 'Beter is het je vooral bezig te houden met de vraag: hoe zorg je dat je een aantrekkelijke woonplaats behoudt, waar de inwoners prettig kunnen leven, ook al worden dat er steeds minder.' •

Reageren? migo.bsv@cda.nl

Leefbaarheid 'in de lift'

Onze samenleving verandert in rap tempo. Ook in Brabant krijgen we de komende jaren te maken met vergrijzing en ontgroening. En net als overal in Nederland verdwijnen steeds meer voorzieningen in de dorpen. Oplossingen daarvoor hebben we als bestuurders niet altijd voorhanden. De A in het CDA, die van appèl, krijgt in Brabant in de praktijk dagelijks vorm. Samen zorgen we dat onze samenleving leefbaar blijft.

door **Brigite van Haaften-Harkema**

Mevr. drs. S.C. van Haaften-Harkema is gedeputeerde in de provincie Noord-Brabant en redactielid van Bestuursforum.

Ons nieuwe beleid (L@B, Leefbaarheid@Brabant) introduceerden we in november en december met bijeenkomsten in de vier Brabantse regio's. De provincie organiseerde ze, de deelnemers zelf maakten het programma. Het publiek was divers: mensen uit bewonersorganisaties, coöperaties en maatschappelijke organisaties, ondernemers, lokale en provinciale ambtenaren en politici.

Elke bijeenkomst begon met een quiz, waarbij ik de kennis van de bezoekers mocht testen als het gaat om demografische ontwikkelingen (zie foto). Per regio werd duidelijk wat er aan de hand is. Zo leerden ze dat tot ongeveer 2030 de groei van de Brabantse bevolking afneemt, en dat daarna de groei in delen van de provincie echt omslaat in krimp. En ook dat in 2040 700.000 Brabanders ouder zijn dan 65. Dat is maar liefst 28 procent van het totale aantal inwoners van de provincie.

Elevator pitch

Daarna vertelde een aantal Brabanders over de problemen waar ze tegenaan lopen, en de creatieve oplossingen die zij daarvoor gevonden hebben. Dat deden ze in een zogenoemde 'elevator pitch', waar ze in drie minuten vertelden over hun aanpak. Zoals Henk Vlemmix van de Woonraad, een werkgroep van vrijwilligers. Ze vallen onder de dorpsraad Riethoven en brengen de totale woningvraag en het totale woningaanbod in het dorp in kaart. Dat proberen ze op elkaar af te stemmen. Zo willen ze doorstroming op gang brengen.

Martijn Messing vertelde over de Energiecoöperatie Bernheze, die eigen en duurzame energie wil in Bernheze. Gezamenlijk wordt daar gewerkt aan reductie, eigen productie en collectieve inkoop. Allemaal belangrijk voor het duurzaam betaalbaar krijgen van de energielasten.

Startersbestuur

En in het land van Heusden en Altena is het jongerenbestuur AlteNU ontstaan. Bestuurslid Koen Barendregt vertelde dat AlteNU is opgericht om het leefklimaat voor 18- tot 25-jarigen te verbeteren. Door het creëren van goedkope huurwoningen, een werkgeversbeurs en aantrekkelijke voorzieningen willen ze bereiken dat jongeren na hun studie weer terugkeren naar het Land van Heusden en Altena. In Olland, een kerkdorp van Sint-Oedenrode, loopt een soortgelijk initiatief. Twan Brinkman, voorzitter van de Werkgroep Jongeren Olland, vertelde over de samenwerking met de woningbouwvereniging om te komen tot betaalbare huizen voor jongeren die graag in het dorp willen blijven.

School weg

Een van onze gasten was Marga Vermue, CDA-burgemeester in Cranendonck, en voorheen wethouder in het Zeeuwse Borsele. 'In Ellewoutsdijk verdween de basisschool uit het dorp. We hebben echt alles geprobeerd om de school open te houden. Scholen zijn immers van de samenleving: van de gemeente, de buurt, en vooral van de kinderen en de ouders. Maar uiteindelijk was het niet houdbaar. De school zat een aantal jaren onder de 23 leerlingen, en moest de deuren sluiten.' Vermue vertelde de aanwezigen dat de inwoners van het dorp zelf met het idee kwamen om met vrijwilligers (dus niet de ouders) busvervoer voor de schoolkinderen te organiseren naar de twee dichtstbijzijnde dorpen. 'De gemeente heeft, met hulp van provinciale leefbaarheidssubsidie en subsidie vanuit Europa en diverse fondsen een bus aangeschaft. Tot op de dag van vandaag rijdt deze bus, en uit onderzoek blijkt dat in Ellewoutsdijk nog steeds evenveel gezinnen met kinderen wonen als voor de sluiting van de school. En de ouders zelf, die zeggen dat ze dit eigenlijk veel eerder hadden moeten doen.'

Netwerkborrel

Na een aantal workshops waarin sommige 'pitchers' hun idee nog verder uit de doeken deden, werd het programma afgesloten met de netwerkborrel, 'Lift met elkaar mee'. Er was volop tijd om nader kennis te maken, ideeën én visitekaartjes uit te wisselen.

De bezoekers van de bijeenkomst waren zonder uitzondering enthousiast over de aanpak. Meer dan de helft gaf aan naar huis te gaan met nieuwe ideeën, nuttige contacten en informatie. Dat was wat we wilden bereiken, samenwerking (co-creatie) is belangrijk bij in het zoeken naar duurzame oplossingen. Want spreker Gert Jan Hospers, professor economische geografie aan de Universiteit Twente, heeft helemaal gelijk: 'Leefbaarheid begint bij mensen, niet bij stenen.' •

Reageren? redactie@bestuursforum.nl

Krimp als kans – regionale uitdagingen regionaal aanpakken

Krimp in de periferie, voor velen in de Randstad klinkt het misschien als iets onbeduidends of oninteressants. Recente prognoses van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) leren dat er tot het jaar 2050 sprake zal zijn van bevolkingsgroei op nationaal niveau. Toch speelt krimp tegenwoordig een grote rol in de perifere regio's van Nederland, voornamelijk in Oost-Groningen, de Oostelijke Mijnstreek en Zeeuwsch-Vlaanderen. Zoals het woord krimp reeds aangeeft, is er sprake van neerwaartse groei – een daling – in bevolkingsaantal en economische activiteit. De gevolgen van structurele krimp kunnen nogal ingrijpend zijn: verpaupering van buurten, ontgroening van talentvolle jongere werknemers en verschraling van het voorzieningenaanbod.

door Bob Borggreve

*Drs. B.A. Borggreve is
raadslid in de gemeente
Nuth.*

Hoewel krimp in principe voor kan komen in elke regio, is de *sense of urgency* het grootst in de genoemde regio's. Gelukkig is men in deze regio's zich bewust geworden van de gevaren van krimp, indien niets ondernomen zou worden. Allerlei initiatieven, gedragen door lokale overheden, economische spelers en burgerbelangenbehartigers zijn ontsproten ter aanpak van het krimpprobleem. Met de juiste aanpak, waarbij ondernemerschap en creativiteit de basis moeten vormen, staan de regio's voor de uitdaging om van krimp als probleem een kans te maken.

Hoewel ze in detail van elkaar verschillen, hebben de krimpgebieden overeenkomstige kenmerken. In krimpgebieden is de bevolkingsdaling veel groter en wijder verbreid dan elders in Nederland, sommige gebieden kennen een bevolkingsdaling van meer dan 30 procent. Voor alle krimpgebieden in Nederland geldt dat deze daling twee voorname oorzaken heeft: emigratie en een lage vruchtbaarheid. Jonge hoger opgeleide mensen verlaten de regio massaal, op zoek naar een passende baan, welke in hun eigen regio meestal niet te vinden is. Hoewel heel Nederland vergrijsd, vergrijzen de krimpgebieden sneller. De verwachting is dat in 2050 de helft van de bevolking in krimpregio's zal bestaan uit ouderen, i.e. mensen ouder dan 65.

Verpaupering van buurten is een logisch gevolg van deze bevolkingsdaling en verandering van bevolkingssamenstelling. Verschraling van het voorzieningenaanbod en een oerwoud van 'te koop'-borden zijn in de krimpgebieden onderdeel geworden van het dagelijks leven. Deze ontwikkelingen tasten het sociale kapitaal van de krimpregio aan. Het onveiligheidsgevoel is groot, het vrijwilligersleven staat op een laag pitje en antipathie jegens de politiek is eminent.

Praktijkvoorbeeld: Parkstad Limburg

Om een beeld te schetsen van een krimpregio gebruik ik de regio Oostelijke Mijnstreek, tegenwoordig beter bekend onder de naam Parkstad Limburg. Parkstad Limburg, bestaand uit (op volgorde van grootte) Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Brunssum, Nuth, Voerendaal, Simpelveld en Onderbanken, is een zogenoemde WGR+-regio. Dit betekent dat de acht gemeenten op

Een stad als Aken heeft hoogwaardige werkgelegenheid en ligt dichterbij Heerlen dan Eindhoven of Venlo, laat staan Amsterdam, Rotterdam of Den Haag.

een aantal beleidsterreinen de handen ineen hebben geslagen. Voornamelijk op het gebied van woningbouw, ruimtelijke ordening en het ambtelijk apparaat is Parkstad Limburg als WGR+-regio operatief. Het blijvende karakter van krimp erkennend, was het voor deze acht gemeenten vanzelfsprekend om 'over de heg' te kijken en samenwerking aan te gaan.

Vóór de totstandkoming van het samenwerkingsverband, was er weinig samenspraak op het gebied van woningbouw en ruimtelijke inrichting. Het gevolg was dat gemeenten met elkaar concurreerden en er werd gebouwd voor leegstand. Na jaren de kop in het zand te hebben gestoken, hebben de Parkstad-gemeenten afgesproken samen met de woningcorporaties de woningmarkt te herstructureren. Deze herstructurering gebeurt, in grote lijnen, op twee manieren: door het verminderen van het aantal woningen; en door bestaande woningen aan te passen. Het is evident dat in een krimpende bevolkings-samenstelling minder woningen nodig zijn. Om het aantal woningen in Parkstad te verminderen, hebben de gemeenten zich gecommitteerd aan de zogenoemde 'envelop'. Deze envelop bestaat uit kwantitatieve en kwalitatieve transformatieopgaven.

Zo is per gemeente vastgesteld hoeveel woningen er dienen te verdwijnen van de woningmarkt en hoeveel er van woonfunctie veranderd moeten worden. Voor heel Parkstad Limburg geldt een sloopopgave van 6245 bestaande woningen voor 2020. Naast de sloopopgave worden ook ongeveer 7000 geplande woningen onttrokken aan de woningmarkt. De vergrijzende samenleving brengt de nood van meer zorgwoningen met zich mee. Eengezinswoningen worden getransformeerd in zorgwoningen. Per 2020 moeten ruim 12000 woningen op deze manier zijn aangepast.

Juist door de centralisatie van publieke voorzieningen gaan veel mensen deze beschouwen als 'van de overheid' en zijn ze minder geneigd zelf een bijdrage te leveren

Van grijs naar groen

In de eerste helft van de twintigste eeuw urbaniseerde de Oostelijke Mijnstreek in een rap tempo. Het voorheen landelijke gebied veranderde in een grijs industriegebied, waar honderdduizenden mensen dicht op elkaar woonden. De bevolkingsafname in Parkstad biedt kansen om de kwaliteit van de woonomgeving te verbeteren. Een veelheid van groen en natuur is een belangrijk aspect van kwaliteitsverbetering. Ter vergroening van Parkstad zijn er allerlei projecten op touw gezet. Het groene kapitaal van de regio wordt versterkt door de groenverbindingen te herstellen. Daarnaast worden de (voor Nederland unieke) beekdalen beschermd. Met de joint venture 'Corio Glana', waaraan gemeenten, bedrijven en maatschappelijke organisaties deelnemen, wil de regio 'back to nature' gaan. De verschillende landschapstypen worden tot een gezamenlijk 'natuur-economisch ensemble' gevormd. De voordelen van deze vergroeningsimpulsen zijn tweevoudig. Zo neemt de woonkwaliteit van de regio toe, en wordt het aantrekkelijker voor nieuwkomers zich in Parkstad te vestigen of neemt de drang Parkstad te verlaten af. Daarnaast kan de combinatie natuur en cultuur, park en stad zorgen voor een toename van toeristen, voor de gehele regio Zuid-Limburg een enorm belangrijke economische pijler. Naast het Corio Glana-project kent Parkstad nog andere toeristische attracties zoals het Gaiapark en de Brunssummerheide. Bovendien wordt het mijnverleden in ere gehouden met een mijnmuseum.

Wanneer de metamorfose 'van Mijn- naar Parkstad' is voltooid zal het aantal toeristen in Parkstad nog meer toenemen. Net als andere krimpgebieden in Nederland heeft Parkstad te kampen met een groot aantal hoger opgeleiden dat naar het Westen trekt, op zoek naar een betere baan. Aangezien de afstand te groot is om in Parkstad te blijven wonen, daalt het aantal jongere mensen en gezinnen. In een grenzeloos Europa is het echter ook mogelijk en zelfs wenselijk dat werkgelegenheid niet meer stopt bij de grens. Parkstad ligt midden in de Maas-Rijn Euregio en voornamelijk het Duitse deel van de Euregio, Noordrijn-Westfalen, is één van de economisch sterkste gebieden ter wereld. Steden als Aken en Keulen hebben hoogwaardige werkgelegenheid en liggen dicht bij Heerlen dan Eindhoven of Venlo, laat staan Amsterdam, Rotterdam of

Den Haag. Binnen de Euregiole samenwerking wil men de drempels om te gaan werken in Duitsland wegnemen. *Het begint met taal.* Onderzoeken wijzen uit dat een gebrek aan (gevorderde) kennis van de Duitse taal de kansen op succes op de Duitse arbeidsmarkt en hoger onderwijs belemmert. Een opwaardering van het Duitstalige onderwijs is dan ook zeer gewenst.

Schaaloptimalisatie in plaats van schaalvergroting

Onder invloed van de neoliberale wind, welke door Nederland waait sinds Paars, is schaalvergroting van publieke voorzieningen gemeengoed geworden. In het kader van efficiëntie en kwaliteit worden veel voorzieningen als scholen, zorgcentra enz. gecentraliseerd en verdwijnen ze uit verschillende dorpen en wijken. In sommige gevallen zijn dergelijke centralisaties onontkoombaar, men moet echter oppassen dat de menselijke maat niet uit het oog wordt verloren. Juist door de centralisatie van publieke voorzieningen gaan veel mensen deze beschouwen als 'van de overheid' en zijn ze minder geneigd zelf een bijdrage te leveren. In plaats van schaalvergroting moet er gestreefd worden naar schaaloptimalisatie. Wat de juiste maat is, is afhankelijk van het onderwerp, de omstandigheden en mogelijkheden die er zijn.

Elementair is de rol die lokale overheden en maatschappelijke organisaties spelen. 'Den Haag' weet veel minder wat er speelt in de verpauperde wijken in Kerkrade dan gemeenteambtenaren en volksvertegenwoordigers die ervandaan komen. In tegenstelling tot het 'paarse' blauwdrukdenken moet er passend maatwerk worden geleverd. Het beeld dat telkens wordt geschetst is dat kleine gemeenten per definitie de huidige decentralisering van

'Den Haag' weet veel minder wat er speelt in de verpauperde wijken in Kerkrade dan gemeenteambtenaren en volksvertegenwoordigers die ervandaan komen

taken niet naar behoren kunnen blijven uitvoeren. Schaalvergroting is, volgens deze theorie, de enig denkbare oplossing. In werkelijkheid echter zijn kleine gemeenten vaak best in staat om een groter takenpakket op zich te nemen. Hierbij wordt in veel gevallen in allerlei samenwerkingsverbanden zo effectief mogelijk gewerkt. Soevereine gemeenten, die op een constructieve wijze samenwerken, bereiken vaak meer, zonder het contact en de belangen van de lokale burger uit het oog te verliezen.

Het fenomeen krimp zal in de nabije toekomst een steeds grotere rol gaan spelen in de (nationale en lokale) politiek. Aangezien elke regio zijn eigen eigenaardigheden heeft, is een unieke aanpak per regio gewenst. Anderzijds hoeft het wiel geen tweede keer uitgevonden te worden. In die zin fungeren de huidige krimpgebieden van Nederland als voorbeeld en rolmodel voor andere gebieden. Goede samenwerking tussen betrokken partijen, waarbij schaaloptimalisatie het uitgangspunt is, biedt de meeste kans op succes. •

Reageren? bob_borggreve@hotmail.com

Inspelen op krimp vergt samenwerking

Noordoost-Groningen en Zeeuwsch-Vlaanderen zijn twee delen van het land die nu al de gevolgen merken van bevolkingsdaling. Peter Ploegaert is wethouder in Sluis, Yang Soo Kloosterhof is raadslid in Appingedam. Hun devies: zie krimp vooral niet als enkel iets negatiefs.

door Marcel Migo

Sinds wanneer is krimp in uw gemeente een item?

Peter Ploegaert: 'Het inwoneraantal van de gemeente Sluis ligt net onder de 24.000. In feite is dit hetzelfde aantal als in 1850, dus ruim 150 jaar geleden! Enkele jaren geleden is duidelijk geworden dat het inwoneraantal dalende is, maar dat er tevens sprake is van een vermindering van het aantal huishoudens, we noemen dit "dubbele" krimp. Het aantal huishoudens is bepalend voor de benodigde huisvesting (lees: woningen). De gemeente Sluis staat voor de opgave om het woningenbestand goed in de gaten te houden, niet alleen op kwantitatief niveau, maar meer nog op kwalitatief niveau. Een vergrijzende bevolking vraagt om een andere woning dan jongere huishoudens. Door het Rijk is enkele jaren geleden (West) Zeeuwsch-Vlaanderen, samen met Oost-Groningen en Parkstad Limburg, aangewezen als zogenoemde Topkrimpregio. Op grond van deze classificatie krijgt de gemeente voor de hoofdkern Oostburg extra middelen om als pilot te dienen voor anticiperende krimpregio's. Enerzijds van het Rijk en anderzijds van de Provincie Zeeland. Uiteraard moet de gemeente Sluis ook "een duit in het zakje" doen, maar daarvoor zijn extra budgetten aan de Algemene Uitkering van het Gemeentefonds toegekend.'

Yang Soo Kloosterhof: 'Krimp speelt bij ons al sinds een aantal jaren. Noordoost-Groningen is een van de gebieden in Nederland waar bevolkingsdaling vroeg is ingezet. Op basis van een veranderende demografie zijn daarom regionaal plannen gemaakt om op een goede manier in te spelen op demografische krimp. Zo is er een overkoepelend Woon- en Leefbaarheidsplan ontwikkeld.'

Is de verwachte afname van het aantal inwoners in uw gemeente volgens u een probleem?

Peter Ploegaert: 'Ja, enerzijds wel, want door de afname van het aantal inwoners zijn we inmiddels door de "gemeentegrens" van 24.000 inwoners gezakt en dit heeft gevolgen voor de financiële en bestuurlijke situatie van de gemeente.

Anderzijds is de afname van inwoners ook een uitdaging. Zoals ik al aangaf moet er nu een kwaliteitsslag gemaakt worden op de woningmarkt. We zien nu in onze toeristisch-recreatieve gemeente het fenomeen dat, in tegenstelling tot elders in Nederland, maar ook in België en Frankrijk, een forse toename is van recreatiewoningen, die ook nog gretig aftrek vinden. Dit kan een economische compensatie zijn voor het verlies van permanente inwoners. Daarnaast heeft onze woningmarkt een aanzuigende werking naar Vlaanderen. De afgelopen jaren hebben inmiddels honderden, voornamelijk jonge, Vlaamse

gezinnen, zich gevestigd in de kernen vlak bij de Belgische grens. Volgens de makelaars is deze stroom nog niet opgedroogd. Dit heeft met name te maken met een verschil van 40-50.000 euro voor een doorsnee woning in Nederland t.o.v. België. Feit is wel dat deze nieuwe inwoners zich nog wel richten op Vlaanderen v.w.b. het voorzieningenniveau (w.o. kinderopvang).

Doordat je een krimpregio bent, leer je op een andere manier omgaan met problemen. De burgerparticipatie neemt toe en samen met de inwoners worden er slimme oplossingen bedacht voor het behoud van bijvoorbeeld voorzieningen in de kernen. Ook op het gebied van vervoer worden budgetten gekoppeld, waardoor je op een verantwoorde manier maatwerk kunt leveren richting bevolking. Inzet van buurtbussen (vaak bemenst door vrijwilligers) kunnen bijdragen aan het bereikbaar worden van voorzieningen voor diverse doelgroepen. Bijvoorbeeld leerlingenvervoer, gehandicapten vervoer, ouderen vervoer, enz.'

Yang Soo Kloosterhof: 'Als je specifiek de gemeente Appingedam bekijkt, kan niet gesproken worden van korte termijn krimp. Cijfers laten zien dat het aantal inwoners in Appingedam in de afgelopen jaren redelijk stabiel is gebleven. Maar als regio is er nu al een forse bevolkingsdaling ten opzichte van 10 jaar geleden. Die trend zet door. Dat is geen probleem. Maar het stelt overheden, organisaties en maatschappelijk middenveld wel voor een grote mentale en fysieke uitdaging. Zeker ook in Appingedam!

Bevolkingskrimp heeft één groot voordeel: er komt meer ruimte beschikbaar. Ruimte om te ontspannen en te recreëren. Maar ook ruimte om te ontwikkelen en te innoveren. Dat laatste biedt veel kansen. We zijn een regio in een kennisprovincie, en een wereldspeler op het gebied van energie en gezondheidszorg. Dus in een gezamenlijke visie is ruimte nodig om te ontwikkelen en te innoveren. Daartoe zijn al stappen gezet, maar we zijn er nog niet!'

Is de trend wat u betreft door de gemeente te keren? Zoja, hoe?

Peter Ploegaert: 'Door de komst van Vlamingen naar Nederland is sedert enkele maanden een toename van het aantal inwoners merkbaar. We hebben enerzijds nog wel een sterfteoverschot (meer overlijdens dan geboorten), maar er zijn wel meer inwoners komen wonen dan er vertrokken zijn (migratiesaldo). Door ervoor te zorgen dat ook het voorzieningenniveau in de hoofdkernen van de gemeente Sluis op peil blijft zou de neergaande trend wellicht gedeeltelijk gekeerd kunnen worden.

Yang Soo Kloosterhof,
raadslid in de gemeente
Appingedam

We moeten hier overigens niet al te hoge verwachtingen van hebben, want door het gebrek aan hoogwaardige werkgelegenheid in onze streek trekken veel jongeren weg en neemt de vergrijzing daardoor snel toe.'

Yang Soo Kloosterhof: 'Nee. Voor een groot deel heeft demografische krimp een natuurlijk verloop. Datzelfde geldt voor demografische groei. Dat heeft te maken met een combinatie van factoren, waaronder de leeftijdsopbouw in je gemeente, het aantal kinderen per gezin, ziekte en sterfte en binnenlandse migratie. Als gemeente is het dan je taak om goed na te denken over hoe je de leefbaarheid kan borgen en organiseren. Niet alleen voor de korte termijn, maar ook voor de periodes daarna. In een krimpregio is het van groot belang dat je samenwerkt met publieke en private partners en het maatschappelijk middenveld. Dus zoek je elkaar op en denk je gezamenlijk na over waar je met de regio naartoe wil.

Bevolkingskrimp zorgt voor leegstand in huizen en winkels. Dat is waar. Maar met een positieve, constructieve instelling kom je het verst. Niet denken dat je krimp kunt negeren of om kunt buigen, maar constructief en gezamenlijk nadenken over hoe in te spelen op demografische krimp, ten gunste van de leefbaarheid in je gemeente en regio. Concreet kun je dan kijken naar publiek-private samenwerking om bijvoorbeeld een winkelstraat weer aantrekkelijk te maken. Zo doen we dat in Appingedam.'

Kunnen relatief kleine gemeenten met een krimpende bevolking wat u betreft blijven bestaan als zelfstandige gemeente?

Peter Ploegaert: 'Ik denk zelf van wel, maar we zullen ook op een pragmatische manier moeten samenwerken met de andere Zeeuwsch-Vlaamse gemeenten, i.c. Terneuzen en Hulst. Overigens vindt er al op diverse vlakken samenwerking plaats en in de komende jaren zal dit nog gaan toenemen. De gedachte van de nieuwe regering om enkel nog tot gemeenten van 100.000+ te komen vind ik een puur Randstedelijke gedachte en is m.i. niet uitvoerbaar in deze plattelandsregio's. Indien bijvoorbeeld Zeeuwsch-Vlaanderen (106.000 inwoners) één gemeente zou worden, dan zal de afstand van het bestuur tot de burger alleen maar groter worden, terwijl er juist een trend is om deze afstand te verkleinen. Van de ene kant naar de andere

Peter Ploegaert,
wethouder in Sluis

kant van Zeeuwsch-Vlaanderen is om en nabij 70 kilometer ofwel ruim 1,5 uur reistijd. Het openbaar vervoer is beperkt (een trein kennen we hier niet!), dus de bereikbaarheid wordt hierdoor steeds kleiner. Ik denk dat een goede samenwerking veel meer mogelijkheden biedt. Immers een back-office kan overal zitten.'

Yang Soo Kloosterhof: 'Dat is maar zeer de vraag. Zeker in een dunbevolkte regio als de onze. Met de verschillende taakdecentralisaties en kortingen vanuit het rijk, wordt het ongelofelijk lastig om op eigen kracht toenemende taken uit te voeren. Dat gaat gepaard met veel inspanning, organisatie en geld. Alleen lukt dat niet. Natuurlijk wordt op tal van terreinen al nauw samengewerkt, bijvoorbeeld in zogeheten Gemeenschappelijke Regelingen. De vraag blijft echter overeind of dit soort constructies voldoende antwoord biedt. Bovendien is hierdoor de invloed van burgers op beleid, marginaal. Ik zie dat graag anders.'

In welk opzicht verschilt de CDA-aanpak van of -anticiperen op krimp van die van andere politieke partijen?

Peter Ploegaert: 'Het CDA probeert zoveel mogelijk de inwoners te betrekken bij het uitvoeren van plannen in het kader van de krimp. De burgerparticipatie moet toenemen. De burger weet het beste wat goed voor hem of haar is. Ook een kerntaken-discussie is hierbij van groot belang. Zeker wanneer de financiële middelen afnemen. We proberen het ook voor jongeren aantrekkelijk te maken om een woning te kopen/bouwen. Het Collectief Particulier Opdrachtgeverschap is hierbij een goed middel om jongeren te stimuleren.'

Yang Soo Kloosterhof: 'Inspelen op krimp vergt samenwerking. Samenwerking met overheden, organisaties en maatschappelijk middenveld. Iets onmiskenbaars van het CDA. Zo stimuleert het CDA publiek-private samenwerking. Ik verwijs in deze context naar de notitie *Publiek Private Samenwerking: meer ambitie gevraagd* (Blanksma, 2011). Een ander punt waar het CDA aan hecht, is de verantwoordelijkheid van onderaf. Gemeenten hebben de mogelijkheid om zelf te komen tot een functionerend beleid dat nodig is om goed in te kunnen spelen op bevolkingskrimp. Mooi toch!' •

Reageren? migo.bsv@cda.nl